Hetedik évfolyam. 45. szám. Székely-Udvarhely, 1901. november 10.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok, tanítók, czadrafi egyleti tagok és közs. elöljárókat egész évre 6 kor., a tanitó-egyl. tagja nak, közs. és közgyűlési a. 6 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DÍJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér magánhirdetések [jem.-ként 6 fillér, tömbben köz ésnél a fülczert kétöltöttnek. Nyilt-tér sora 1 kor. Bélyegdíj és nyilt-tér díja előre fizetendő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomda és papirkötöde utczában (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdelő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy **az illető postahivatalokat az előfizetések megujítása iránt lehetőleg gyorsan intézkedni szíveskedjenek.** nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

Népiskoláink szinvonala.

Kölcsei monda fiához irt paranesisében: „Küzdelem az élet, nagy és fárasztó küzdelem.“ Ez állítást kétségtelen megindokolta. Fölösleges nekem azt itt ismételnem, hisz mindnyájan érezzük kisebb-nagyobb mértékben ugy az állítás igazságát, mint az indokok szükségtelenségét.

Sajátságos azonban, hogy mig minden véges az ég alatt, mindent ihlet a sors enyészetet hozó keze, addig a kützödés, harcz a létért folyton-folyvást nagyobbodik ugy annyira, hogy benne sokan meg sem alléhatván helyüket, idő előtt kifáradnak, elbuknak; elvesznek e földi életnek s talán a túlélnek is. És miért? Igen hosszura nyulna e kérdés megokolása, mert ösze sze kellene gyüjtenem mind azon érveket, melyeket a magyar paedagogia felszinre hozott s bonczolgatni azokat, az egyének sajátságai szerint, ez pedig egy ily czikk keretében lehetetlen, ha egyébként mernék is rá vállalkozni. Következésképp konstatálom, hogy miután a kenyérkérdés hova-tovább nagyobb mérveket ölt, az igények szertelenül növekednek, nincs ezeknek megfelelő arányu szellemi tőkéje a magyarnak, nincs megélhetési készsége, nem elég élelmes, szóval az oktalan igények tulhaladtak azt az intelligencziát, mely, mint eszköz áll rendelkezésére kinek-kinek az ő állásában. Képesítené például az iparost minő remekebb mű előállitásra, mig világvevő képessége itt; a gazdát nagyobb évi hozamra; a napszámost ügyesebb móddal nagyobb, kitartóbb munkára stb. Egyebet sem tudunk: panaszolunk, szrájkolunk s tudja Isten még mit teszünk és nem akarjuk észrevenni, hogy élhetetlenségünknek alapjában mi, csakis mi vagyunk okozói.

Közelebbről olvastam Svéd- és Norvégország népiskoláiról és igazán meglepett azoknak ott való állapota. Kényszeriskolázás náluk nincs. Önként küldi minden szülő gyermekét az ismeretek első foku csarnokába. Meg is látszik rajtok mindenkép. Földje kevés és silány, az ennyi kedvezőtlen, állattenyésztés, halászat, fakereskedés, vadászat a fő foglalkozási nemek és az ország népe elégedett él. Igen, mert értelmes észszel, nem ajjatól öröklött hagyományos szokások szerint működik ki-ki állásában. Nem válogatja a foglalkozási nemeket azért, mert az reá nézve lenéző, mindenhez hozzá fog, ami életszükségletéhez tisztességesen tartozik. Ugy van-e ez nálunk magyaroknál? Tessék gondolkozni rajta. Ott ezer besorozott falusi ifjuból alig akadt egy, ki irni, olvasni nem tudott; még pedig 73 százalék értelmesen, szépen olvasott s hasonlóan irt. Hát ez igy van-e Magyarországon? Kérem, ezen is gondolkozni.

Németországban szintén jó idők járnak a népiskoláknak. Nem hiában mondotta a császár, Magyarországon járván: „A kulturára áldozni kell“. Egy uri embertől hallottam elbeszélni, hogy ott szemeivel látta egy sertéspásztor kezében Göthe remek-müve kötetét. Nálunk melyik gazda asztalán lehet látni Petőfi, Arany, Vörösmarti vagy Eötvös munkáiból? E példák világot vetnek a mi szellemi maradiságunkra. Oka pedig ennek, mint az elől vázolt helyzetnek is sok minden lehet, a legfőbb azonban az, hogy a szülők az élet alsóbb rendü foglalkozásainál az ismereteknek kevés, majd semmi becsét, érléket nem tulajdonitanak.

Akárhány mondogatja gyermekéről: „Nem csinálok urat belőle“; tehát szerintök csak az urnak kell tudnia. Majd az egyik ekkép szól tanuló fiához: „Tedd le azt a könyvet, nem lesz pap belőled“. A másik, a harmadik nem egyszer szitkot szór az iskolára s balgatag cselekedetére ismét csak együgyü logikája vezeti, t. i. ugy gondolkozik, hogy elvesznek erővel tőle azt a gyermeket, ki már neki legalább is „balkeze“ lehetne.

Van ezekhez hasonló essö száz, ezer, melyek egytől egyig az iskola ellen irányulnak Kezdő tanitó koronban valami „pökhendi uracs“ becsmérelte a tanitóságot, „abc-mesterek“-nek titulálta. Azért emlitem ezt fől, hogy a mi téglán e balhiben leledzik, annak fölvilágositása! szolgáljak, nehogy általuk kivált a neposzláfyból meg többen megtévesztessenek.

Az elemi iskola akár a nevelést, akár az oktatást vegyük vizsgálat alá, ép 0-nél kezdi munkáját. Az oktatást illetőleg a gyermek iskolába bozott ismeretei rendezetlen töredékek. Sok esetben a kezdő tanulóban kapunk egy Isten képére formált anyagot, kit emberré kell alakitani. 8—9 év alatt átvezetjük annyi ismereten, amennyit a középiskola három alsó osztálya nyujt, leszámitva a latin- és németnyelvet; de sokkal belterjesebben jövendő elhivatásukat illetőleg. Itt akarom érteni a nép azon gyermekeit, kik szülőik foglalkozásánál maradnak és a czéltudatosan vezetett gazdasági ismétlő iskolákat. Aki pedig kézikedik állitásom igazságában, vegye elő a kelfele iskola tantervét és szerezzen belőle meggyőződést. Aztán, ha az ismeretekből nem ragadt megfelelő adag kire-kire, ne vessenek a mostani viszonyok között a tanitóra, hanem a szülők önönmagukat vonják felelősségre, rontsák le a hideg kőfalat lelkeikben, melyek őket elválasztják az iskolától. A szülők és gyermekek közvetlen viszonyából magyarázható tény, hogy az apa-anya egyetlen ellenkező szava elégséges az iskola tobb évi munkája eredményének megsemmisitésére. Vonatkozik ez az oktatás és nevelésre egyaránt.

De lássuk a 6 éves gyermekek nevelségét. Egyhangu a tanitóság nézete e tekintetben is. A néposzlálya allalanosan áll, hogy erre gondol nem fordul. „Majd meglanitja a tanitó“, „Lesznek a lábjai, ha rossz lesz“, „Még hicsiny“ — hangzik erről is, tulról is. Az uri osztály? Beczéz, kényeztet, nagyjában szólva. Igazán kevés az iskolára és majdan az életre jól irányitott nevelésű gyermek. Csodák azoktól a tanitóktól, ha beszélünk egy szülővel az oktatás-nevelésről! Mindenki ért hozzá. No — hát ép ez baj, hogy nem szokat törődnek az egész intézménynyel.

Igy aztán messze, nagyon is messze vagyunk attól az időtől, mikor Magyarországon önkéntes lesz az iskolázatlás és mindenki megszerzi az iskolában az 6 elhivatására a czélra vezető irányt s nemcsak, de az iskola falain tul is igyekszik az önmüvelésre.

Nézzük tanitóknak pedig a dolgokat tovább nézni nem szabad. Érvényre kell juttatni kornanyunk intentesét, kivát a két miniszter: Wlassics és Darányi szelleme szerinti intézkedeket. Gondoskodunk kell az iskola és szülői ház szoros viszonyba való hozatalaról, elosztalandók fökép a tudatlanságon alapuló ferde nézetek az iskola szellemi egeről. Régi vágya ez minden jó iskolaembernek. Lám, Budapesten és más vidéki, nagyobb városokban kezdetét vette a jégtörő munka. Szülők, tanitók az iskola ügyeiről, bajairól közös értekezleket tartanak. Miért nem lehet ezt megtenni falun is?

Minden vármegye tanitó-egyesületének alapszabályában benne van: „A paedagogiai elvek népszerűsitése“, mint működési czél. Alig-alig következtethetni a gyülésekről irt tudósitásokból, hogy erre nézve tettünk volna csak egy kapavágást is. Erre pedig itthon is minden adott alkalommal szentelhetnénk pár perczet sok esetben a haszontalan „tere-ferké“ helyett.

Apróra vizsgálva összes működésünket, nem zárkózhatom el annak kimondásától, hogy dolgozni dolgozunk, de „sziszi-fuszi“ munkánk. Inkább szeretjük ütni a nagy dobot akárcsak az az amerikai czirkuszmester Magyarország varosaiban és aztán látnivaló, eredmény majd semmi. Megvagyok győzödve, hogy ki-ki pontosan végzi az iskola négy fala közé ékelt munkáját, de ez végeredményében csak olyan, mint a minden évben dusan virágzó fa, mely aztán egy fürtöcsöt sem hoz, lehullnak a virágok.

Az uj gondnoksági utasitás ép ezért meghagyja az igazgatóknak az ifjusági egyesületek szervezését is. Látnivaló mindezekből, hogy mánapságig „deválválódik a régi mondás: „Milyen a tanitó, olyan az iskola“ és pedig ere: milyen az iskola tanitója, olyan a falu népe is.

Azonban legyünk óvatosak mindenki uj dolloggal. Közeledik a tél. Hivjunk meg egy-egy értelmesebb embert a falusiakból előadásainkra, hogy közvetlenül győződjék meg az iskola munkájáról. Mikor ezt egy-két éven át gyakorolnak, tarthatnánk falun is szülők-tanitók iskolai értekezleteket, melyek a mostani buzgón keresztül vitt rendszeres oktatás-nevelässel párosulva, megteremnék az ifjusági egyesületeket és idővel, de csak ez uton az önkéntes iskolázatlást is.

Mit vesztegjünk hát? Felünk a munkától? Nincs lelkünkben már egy idealis szikra? Elfeledtük, hogy a népért van a király és nem megfordítva? Nem gondolunk arra, hogy egyszer öntudatra ébred a nép és tanitóságunk munkajaink miatt áttkára sirunkban is meg fogunk fordulni? Végre, talán tévesztettük lelki szemeink elől azt, hogy nem a rang, nem a társadalmi állás teszi az embert nagygyá, feledtetni lenné, hanem a tisztességes munka? mit a közmondás ekkép fejez ki: „Minden ember annyit ér, a mennyi jót tesz.“ Remélem, nem leszek pusztában kiáltó — János.

Kajtsa József,
áll. isk. tanitó.

A legkaszuosabb törvény mindenesetre az 1900. évi XVI. t.-cz., melyet királyunk ő Felsége mult évi julius 3-án szentesitett és a földmivelésügyi miniszter már 7-én életbeléptetett. Ez a törvény a gazdasági munkások és cselédek állam segélyezését akarja az egész országban keresztülvinni. Épen ezért tehát a földmivelésügyi miniszter felhatósága alatt „Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségelőpénztár“ letesült, mely a gazdáknak könnyebbséget, a gazdasági munkásoknak és cselédeknek pedig baleset, baleset miatti halál, betegség miatti rokkantság, a 65-ik életév elérése és végül halál esetere is megfelelő segélyt biztosit.

Ha e pénztár tagját baleset éri, ingyen gyógykezelést és gyógyszert kap. S ha egy hétnél hosszabb időre munkaképtelen lesz, egészsége helyreállitatik, de legfeljebb 60 napig, naponta 1 korona segélyben részesül. Ha munkaközben éri baleset, akkor a gazda gondoskodik róla hasonlóképen, de ha nem a munkaadó hibájból történt betegsége, ugy ezt a pénztár visszatériti. Ha baleset miatt 60 napnál hosszabb időre

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Udvarhelyvármegye története.

A legrégibb időtől 1849-ig,

Irták: **Jakab Elek és Ér Szádeczky Lajos.**

(9.) Budapest. Athenaeum. 1901.

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája.)

III.

Udvarhelymegye monografiája adatainak összehordásában nagy szolgalora és szakértelem kétségtelen jelevel találkozunk. De már fölolvasásunk módjához sok szó fér, felügyasuk és magyarázatuk pedig éppen elhibázott.

— És hogy is ne lenne elhibázott? mikor az adatok és tények nem egy korszak képe alkatelemei gyanánt vannak fellogva, melyek összeállitása által egy homályos és az idő tavlata alatt amugy is nehezen construálható korkép kell hogy előáljon, hanem ugy, hogy azok egy képzeletben elő már előlegesen megalkotott kép alkotórészeiül szolgáljanak. Az ily eljárásnál, az adatok nem arra szolgálnak, hogy egy képet teremtsenek, hanem arra, hogy egy megteremtett kép megtévesztő vonásaul legyenek beilleszthetők.

— Más szóval: J. E. a megye, mint szék, tehát legkorábbi nagyobb közigazgatási egység letelet nem keresi, hanem fölteszi. S ha nem találja meg, vagy nem ugy mint azt Zandirham a fórabonban székhelye székétől, a székelysig mint külön nemzet anyaszékétől várja, nemcsak hogy azon fölöite csodálkozik, hanem a kort és viszonyokat okolja, ahelyett, hogy hamis föltevési miatt magára vetne.

— Mert bizony a megyére vonatkozó legrégibb és első hiteles okmányok a székely nép és községek kezdetleges és homályos viszonyainak és állapotjának a rajzával nem alkalmas és nem beilleszthető az ő hun-utód, ősfogalló és különálló nemzet feltevési theoriájába. Annyira nem alkalmas és eltető, hogy kizárja azt.

Lássuk ezt rendben, t. i. időrendben, melyben öt, miután tárgyalása rendjivül is ezt fogadta el, követnünk kell.

— Müve III-ik Rész 3 Fejezetre oszlik s 60 1. tesz ki; a királyság korszakától a nemzeti fejedelemségig korszakáig 1096—1541-ig terjed s szinte felszerezi tőlt be.

A I. R. I. Fejezete 1096—1326-ig Z-igmondig tart s a szinte 300 évet csupán 20 lapon tárgyalja. A tárgy terjeszete szerint ez volna a mi legelőszörb, legfontosabb, mert alapvető rész. Ez a kezdet, ahol lelkes, szeretetteljes korn. Nagy kérdések kezdete itt vesz homályba.

— Mit vetetünk ténynek, bizonyitottnak megyénkre nézve e messzi korban? — az a kérdés.

A királyság és keresztyénség első századából bizonyosnak semmit, talán csak annyit vehetünk, hogy a székely betelepités kezdetét veszi, a Dunántúlról kisebb csoportokban való bevándorlas, vékony erü beszivárgás folyamata megindult, de megyénket ez meg alig-ha érinti.

Okmányok ezt nem igazolják, J. nem emliti.

A XII. sz.-ról sincs semmi biztos tudomásunk. De talán a betelepités vagy betelepités megyénkben is kezdet vesza, a folyó hosszanyuló völgyei kezdenek benepesülni, erősülnek, edzett lakosság kösználpitásba fog. De csak kevésbé és csak olyanba, a mely már a természettől ilyennek alapitásra kinálkozó: barmaiknak szükséges legelőjüknel, viz közelségénel, támadas elleni védett voltánal fogva, s a melyek már korábbi időkről emberlakta helyekül szolgáltak.

Azonban ez is mind csak following. Bizonyaj semmi. Jakab sem emlit meg ilyeneket.

— Mozgalmasabb képet mulathat a XIII. sz. Okmányok ugyan erről a korról is hiányzanak, de lakosság itt létének, községe megletének fehérlen bizonyagaval birunk. XIV. sz. papai Tizedjegyzék ennek feltevését határozottan kivanja. S bár községek fölös számmal később is alapitatnak, azok tetemes része e korba esik. Hogy miként képzeljük a községek alakulását, abban Pulszky Ágost magyas és mélyreható tanulmányát követem.[1]

A telepedésre szolgáló terület egyenlőtlen, ki hasitása és kiulatása egy-egy nemzetséget képező 20—30 esztlapnal kepsvő csoport alul és annak részére történhetett. A falusi telepek elhelyezkedése és szerkezete; bizonyos czélszerűségi okokra való tekintettel — nagyjaban ugyanaz és allandó maradt, ép igy a mivelés alá vett föld részletesiaek beosztása és a községek határainak belső szerkezete.

A mai napig fennálló földmivelési tényekből, analogia utjan birlokosságnal meg lehet allapitani, hogy éppen a lakhelyek kiüzésének, épitésének és a mivelés alá került föld beosztásának fökülönbségei mindenfelé és különböző területen, hegyen, lapalyon, termékeny és terméketlen vidéken, egyformán alkalmaztattak, hogy tehát nem annyira a földrajzi fekvestől, mint mélytanyosságtól, vérrokonsagi es legfőkent jogfelfogásból következtek.

A szántás alá vett földnél, illetőleg azok kiosztásánál a természetes vagy törzs tagjai részére az erdők, legelők és egyes irtások a törzs területén alkalmatlanok és czélszerűtlenek lehettek a felosztásra, azért czek közbirtoknak, mintogy allmenné-nek maradtak.

„Közösségi birtok minden kezdetleges földmivelési népnel mind arra vonatkozólag, a mi egyesek által közvetlenül s egyéni faradasgal kihasználható nem volt — létezett.“

Hogy a falu-közösség mellett a nemzetségi foldközösség (azon legrégibb időkben) fennállott a székelyeknél is, azt Taganyi nagybecsü tanulmányaban bizonyitja be.[2]

[1] E. Laveleye: A tulajdon és kezdetleges alakjai. Bevezetéssel ellátta Pulszky Ágost. Bp. Akad. 1887. V. ö. Pauler és Conlanges: Az ókori község Bp. Akad. 1883. Tovabbá: Maine S. H. A meg ókora. Jegyzetekkel kiérte Pulszky Ágost. Bp. Akad. 1879.

[2] Tagányi Károly: A földközösség történetéről Magyarországon. Külön lenyomat, 1894.

Ebben T. kimutatja, hogy daczára a jogszabályok és jogirodalom teljes hallgatásának, kétségtelen, hogy Magyarországon széles körben egészen a legujabb időkig földközösség divott igen különböző alakzatokban. Bizonyos kifejezések pl. a régi fürön-czatas, fölöttel, herba éppen ugy vonatkoznak a fölöttelesi intézményére és a közbirtoklásra, mint az ujabban nyil, nyevetés, ny.-vonás, ny.-föld stb. Mentül régibb korba hatunk vissza, annál szélesebb körben állott fenn.

„A székelyeknél — mondja Tagányi — a nemzetségi foldközösség állott fenn.“

Okára is rámutat, midőn arra utal, hogy a társadalmi és állami kapcsolat egész a XI. sz.-ig majdnem kizárólag a személyek kapcsolatán s nem a birtokviszonyokon alapult. Ennek igazolására felhozza azt is, hogy az egyes községek eredetileg vérrokonságon, késobb egyszersmind az összes lakosok beleegyezésen s befogadásan alapuló közösségek utjan keletkeztek, s hogy az azokhoz tartozók állása viszonylag kesö ideig inkább a köztudatban, mint egyes határozott okmányon vagy szerződésen nyugodott.

Egyébiránt — Tagányi utan — kétségtelen, hogy a földközösség nem a magyar nép ősi intézményeiből fejlődött nálunk; hiszen a vezérek korában s még azután is a földmivelés még csaknem szolgai foglalatosság volt. Nyugatról sem származhatott közvetlenül azok intézményei lassanként befogadásával, mert a hol, mint pl. az erdélyi szászoknál az 1 mennél-ebez hasonló vonások tunnek föl, ott és azoknál a németországi hasonló intézményekkel és bevándorlasuk idejével való kapcsolatos összefüggés constatálható, de megállapitható az is, hogy ezek befolyása a bevándorolt szász telepesek körén kivül igen szük körre, legfőbb s kuküllómenti szekelysége terjedhetett ki.

Máskülönben az Udvarhelymegyében zámitható szekelysig nagy része még pásztorkodásból élhet e korban s csak egy része az, a mely telelepedi: földmivelő élete folytat.

E korról is hallgat Monographiánk, miatta meg mindig nem lenne semmi mondani valója.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

lesz munkaképtelen, a pénztár havonkint 10 korona segélyt ad. Halál esetében pedig a gazdasági munkás családjának 400 koronát fizet. Családi szemlélétben azonban 100 korona temetési segélyt utalványoz.

Aki 10 évig tagja a pénztárnak és bármely okból munkaképességét elveszíti, havonkint 10 korona segélyt kap élete fogytáig. A 65-ik életév eléréskor pedig 100 koronát fizet a pénztár — az egyéb segélyre biztosított igények épségben tartásával. A pénztár azon tag családjának, aki nem baleset miatt elhal — ha az elhalt legalább 5 évig tagja volt — 200 koronát, ha 10 évig volt tag 250 korona, ha pedig legalább 15 évig volt tag 270 korona segélyt ad. Ha háromnál több kiskorú gyermeke maradt hátra, a segélyt arányosan magasabb összegben állapítják meg.

Vármegyénk Gazdasági Egyesületének választmányi ülésében Hollaky Arthur főispánunk indítványára visszahang keletkezett s a fennebb elsorolt rendkívül előnyös körülményeket mérlegelve, szelesebb körű mozgalom megindítását határozták el. E végből Gazdasági Egyesületünk folyó hó 28-án d. u. 2 órakor rendkívüli közgyűlest tart, a melynek mai számunk rendes szakszövegében közölt meghívója minden érdeklődőnek szól. Épen most a helyen is felhívják a közgyűlést a vármegyénk gazdaközönsége, valamint a gazdasági munkások és cselédek jól felfogott érdekében, minél tömegesebb megjelenésére kérjük.

Világnapló.

— November hó 7.

Lezajlottak a választási mozgalmak. Ha a hullámok itt-ott a medren tul is csapnak de iszapot, posványt maguk után nem hagytak. A nep szabadakaratából ül a 400 honatya törvényhozói székében, hogy a »jog, törvény és igazság« ne csak hangzatos szóliam legyen, hanem a gyakorlatban is érvényesüljön s a part érdekeken felül álló, oly rég óhajtott, idealis parlamentarizmus honosuljon meg Magyarországon. S hogy ez így lesz, annak jegyében, legmeggyőzőbb bizonyítéka az, hogy Apponyi Albert ül ma az elnöki székben. Apponyi kinek »politikai pályafutása mint nyitott könyv leszek a nemzet előtt«, ki »nem a hatalomnak, hanem a nemzet legkiszakítusabb bajnoka az ujkori Magyarország küzdelmeiben« s kinek székfoglaló beszédéből is azt olvashattuk, hogy nagy tudásával, politikai bölcsességét és egyénségének erkölcsi sulyát a konsolidált egységes magyar nemzeti állam és tiszta parlamentarizmus érdekeken kivanja érvényesíteni. — A Lorando párisi bankhaz által Konstantinapolyban epitett rakodópartok költségei miatt nagyon is ki elevedett Franciaország és a porta között a viszály. A czégnek több millionyi követeléset vonakodott a szultán kifizetni, mely körülmény diplomacai jegyzékváltásra adott okot. A porta hazaszonja kihozta a franczikat a békeűrés alól s a czég követeleseinek érvényesítése czéljaból egy hajó hadosztályt menesztett a franczia kormány Caillard tengernagy parancsnoksága alatt a Cardanellákba, hogy Mitilene szigetét lefoglalja. A hajók rendeltetésük helyére meg is érkeztek s foglalták a sziget három kikötőjét és vámhivatalait. — A burok egy ujabbi fényes győzelmérol adnak hirt a táviratok. Smuts burvezér kommandója Benyon angol ezredes hadosztályat teljesen megsemmisitette Bethell Mellett. Az összes tiszteik elestek vagy megsebesültek és 500-nál több katona esett fogságba. — Merénylet hire jön Pekingbol, mely az özv. császárné ellen irányult. Honunfaba menet darabval akarta az özv. császárné megölni, de csak egyik kisérőjét találta meg a császárné helyett meraudt. A merénylet ugyan verték. — A országos katolikus nagygyűlés e hó 5-én tartatott meg Budapesten. A gyűlést megelőzőleg a belvárosi plebániában ünnepi nagymise volt, melyet Császka György kalocsai érsek mondott, a honnan a gyűlés tagjai ázsiók alatt a Vigadóba vonultak tanácskozásra. Az ülésen itj. Zichy János gróf elnökölt. **Erdinkás**

A székelykereszturi lengyár felavatása.

Tehát a lengyár működésre készen áll. Egy 20 lóerejü gép, mely az erőt szolgáltatja, két lentörő, 12 vízottó pozdorja takarításra, 20 db kori lenfaszitó (illó), egy terjedelmes gőz-lenzárló, 1000 ℓ meter területü lenázató és 3000 méternázsa nyers lenkoró várja a munkát-kezet, mely mozgásba hozza a gépeket.

A felavatási ünnepély délután, o hó 3 ám, az egész telep virágos lenmező volt feldiszitve s az érkező vendégek fogadásra sorfalat alkottak a gyár munkásai. Ott voltak Hollaky Arthur főispán, Damokos Andor dr alispán, Szomjas Lajos dr miniszteri tanácsos a földmivelésügyi minister képviseletében, Füredy Lajos lentermelési szaktanár, Gyárfás Endre, Ugron Zoltán, Pálffy Dénes nagybirtokosok, Lázár Ádám grof vármegyei, Sándor Mózes kir. tanácsos s még többen a vármegye intelligenciája köréből és mintegy kétezer fore menő gazdaközönség.

Az ünnepélyt a székelykereszturi áll. tanítóképző énekkarának hagy hatással előadott Himnusza nyitotta meg, Vegler Gyula zenetanár vezetése mellett. Ezután Hollaky Arthur, vármegyénk közszeretetben álló főispánja, a lengyár egyik fáradhatatlan létesítője mondott el gyönyörű éljenzéssel kisert megnyitó beszedet, melyet szószerinti szövegében itt közlünk:

Tisztelt közönség!

Nekem jutott a kiváló szerencse, hogy e mai napon, midőn a sz.-kereszturi lenkisérlet és bevaló telep ünnepélyes megnyitasara egybegyűltünk, ünnepélyünket megnyissam.

Örömet és a legmelegebb érzelmekkel üdvözlem mindnyájatokat, kik ez alkalomra ide megjelenni szivesek voltak.

Üdvözlem első sorban Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszter urat képviselőjét, az Szomjas Lajos miniszteri titkar urat. A Nagymeltóságu hazánk és székely földünk gazdaközönsége iránti meleg érdeklődés és joakarat által indittatva, hathatós támogatást nyujtott ezen telep letesitesehez. Első sorban neki köszönhetjük ezen intezmenyt, mely hivatva van a lentermeléshez szükséges természeti kincseket megaláldott székely földünkön ezen jövedelmező termelési ágat meghonosiitni es gazdaközönségünk reszere egy uj jovedelemforrast nyitni. Miniszter ur o Nagymeltosaga, ki ezuttal csak gondoiatban es erzelemben lehetett közöttünk, elküldötte hozzank azt a kepviselojet, ki kezdetiő logyva tevékeny részt vett ezen telep letesitese körül folytatott tanácskozásokban es azon ügyosztály munkálatiban, melyhez ezen termelesi ag tartozik. Legyen üdvözlive körünkben!

Üdvözlöm az egyházi es világi hatóságok megjelent ugyviseloit, kik a lentermeles iranti megindituott mozgalmunkat ily sikeres erkölcsi támogatasban reszesitettek.

Üdvözlöm gazdaközönségünk tagjait es földbirtokosinkat es üdvözlöm végül Fiedler János telepiujdonost, ki bar származásánál fogva nézve idegen, de szeretj népünkkel együtt erez, miután székely földunk jovedelmezőségének emelese czéljaból munkalokom jott ide mihozzank.

Es most azzal az óhajtassal, hogy ez a telep szekely földünk es vármegyenk anyagi es szellemi joletenek egyik tenyezője legyen, ünnepélyünket megnyitottnak nyilvanitom.

Majd Szomjas Lajos dr miniszteri tanácsos beszelt a földmivelésügyi minister nevében; biztositvan a székelyseget annak további jóindulatáról. Jakabházy Samu székelykereszturi főbíró tolmácsolta a község hálatját a gyár letesitőinek. Damokos Andor dr alispán pedig a lengyár létrejöttének kimerítő es gondosan megszerkesztett tortenetet olvasta fel. Ezt is egész terjedelmében közöljük az alabbiakban:

Igen tisztelt Uraim!

A népek és nemzetek tortenetében — akár csak az egyes emberéiében — a folytonos fejlődés es tökéletesedésre valo törekvésnek megfelelően, különböző korszakokat különböztethetünk meg. Az egyes nemzetek altal alakitott allamosnak ép ugy megkivanta elet küzdelmeik, mint az egyes emberekre, a mikben a belőlük felocsodó verseny ép ugy megkövetteli a tehetetlenek biztositasra iranyuló alandó törekvest itt, mint amott. Magyarország, mai helyzetben, szintén egy uj korszak, egy nagy atalakulas elott all. Azzal a rohamos haladassal, melyet a velunk szomszedos allamok a vi lag-versenyben felmutatnak, minden teren lepest kell tartanunk. Sok, igen sok helyrepotolni való, mert sokat kellett nekünk, a barbarnak tartott kelenek multaszomuinak azert, hogy a müveit nyugati nazaint a fekete fejlődhessek. De az a szivos erő, mely allamunkat ezer even at fenn tuitta a veres harczok közöttt tartani, megtudja lelni feladatat es érvényesülését a bekében is, — s a kez, mely a karder forgatta, ép oly biztosan tudja emelni a pöröjt, s vezetni az eket.

Ez a két symbolum az, mely Magyarorszag feladatat, jövendő utjanak iranyat jelképezi. Ennek jegyeben kezdjuk meg az uj korszak, linunk nagy gazdasagi atalakulasanak korszaka. Mert kétségtelen az, hogy ma már az ösermelésnel szaktiamnak kell s mezőgazdaságunkat az pari erdekeknek figyelembe vetelevel es az azzal altal lamasztott követelmenyekkel összhangzóan kell berendeznünk.

Nem megy ez minden nehezseg nélkül. Mert minden vidéknek ugyszólva meg van a maga különleges jellege, mely a termelesi ág megvalasztasanal figyelmen kivul nem hagyhato. S ha e tekintetben ép ugy mint adva minden felmerülő esetben a szükséges utmutatasok, — akkor is számoinak kell a masik fontos tényezővel, a gazdaközönséggel, mely a eszkelyi tisztelet remelve kezdi felfogni, hogy bizalmatlanul viseltetik a minden kezdemenyezest, idegenkedik minden ujitastol, legyenek a kétségbevonhatatlanul kedvező eredmenyek bármennyire eloterbe allitva.

Ezert ha anapja elszaruga fontossaggal azon kezdemenyezes, mely a lentermelésnek Udvarhelyvármegyeben leendő meghonositasara iranyult. Ezert annyira jelentőségteljes első sorban vármegyénére s talan egyaltalan nincs is olyan gazdaság, midőn a mai napon ugy hasznal egy uj termelési ág meghonositasa tartositatt, s ezzel alapja vettetett meg egy, vármegyeikben eddig ismeretlen, de minden kétségen felül kedvező és elonyos gazdasagi jovedelemforrast.

Vármegyei iparfejlesztő bizottságunkat a lenterme les meghonositasa elso izben az 1897. evben foglalkoztatta. Az inkább csak tapogatodzas, mint biztos kezdemenyezes jellegével biro intezkedes a jeleztt evi marczius havan a Haller János szaksaki fonogyar elnoke alat tartott iparfejlesztő bizottsági gyulesen tetettt, a midőn Lövete es a ket Olahfalu közsegi kassag megelőtesi viszonyainak kedvezőbbe tetelere vezető módozatai felett tanacskozese közben elhatarozatnak, „a rigai lentermeles mikentjere u zve Haromszekvarmegye iparfejlesztő bizottsagatol felvilagositas es utbaigazitas kerendő". Ugyanezak az 1897. evi majus hó 5-en 2911. szam alatt az iparfejlesztő bizottsag altal kereskedelemügyi minister urhoz előterjesztett iratban, mely a Olahfalu közsegben „szakertok altal keszitett terv szerint aztato helyek letesitesenek s a rigai lenmagol megfelelő mennyiseg a lakossagnak rendelkezesre bocsatasanak nézve idejen elhatarozva, lenmeleseg a nep beoktattassek s a termek ien eredmenyeit legyen". Ezen felterjesztés alapján földmivelésügyi minister ur az 1897. evi augusztus hó 5-en 24105. szam alatt rendeletében arról értesitette az iparfejlesztő bizottságot, hogy minden tovabbi targyalast megelőzőleg szakertői helyszini szemlet tartvan szükségesnek, e czélból Berger Lajos altal foldmivelesiskolai segedtanar megfelelő utasitassal a helyszinere kiszendelte. Nevezett segedtanar Olahfalunak meg is jelent, ezzel azonban az ugy előbbre vitelere semmi sem történt, s az egesz kezdemenyezes elaludt es pihent az 1897. ev augusztus havatol kezdve az 1899. ev novemberig.

Az eddigi elosorolt es inkább csak kisérletezes képen a ket Olahfalu tertelete szoritkozo intezkedesek utan vármegyénk jelenlegi foispanja, Hollaky Arthur ő mellettesse kelteszi uj eletre az ügyet es indituott nagy aranyu akcziot a lentermelesnek az egesz vármegye területen leendő meghonositasa irant.

Mar az eddigi esetek mérettu termeles eredmenyeiről is, de különösen Bakai Nandor kendertermelési szakbiztositasa a marosvasarhelyi mintaszerű kendertelepen s vármegyenk iparfejlesztő bizottsagahoz is megkuldott szaszszerű munkalatabol is kétségbevonhatatlan tanyseket jelentszett az, hogy vármegyénk terulete ugy egeszben, mint egyes tanyarszulyai fogva, a lentermeles meghonositasara kivalan alkalmas. Tovabba ugy a kulfold, de hazaink kamarom- es szepesmegyei egyes vidékei is fel lentermeles folytatattak, mutatak a peldat, mily magasra lehet fokozni a föld jövedelmeszet egy ugy a lentermeleses alkalmas talaj okszerű es felhasznaltatik.

Ezen igazsagok erejétől áthatva, vármegyénk foispanja az 1899. evi november hó 18-an par honappal ezelőtt elsőrendu elfogadasa utan (5—8)8 sz. szamu bizottsagi szam alatt felhivast intezett mindharom foszolgabirohoz, melyben kifatasba helyezte, hogy az „elonyba es a lentermeleses a vármegye lakossaga vaj ja, hogy jovedelmenek fogyasa kiegyenlitessek az illetőleg kiegszitessek az irant, hogy a termelesnek a legjobban ertekesitheto legyen, hogy a szallitasra vasuti kedvezmeny eszközöttessek ki, hogy a lenaztatok felallitasa allamilag segelyeztessek, hogy az itt termelt len kiszaritesere egy gőz szarito felallitasa eszkoztessek, hogy a foszolgabirakat, hogy a magasabb fekvesu területek tulajdonosait megfelelően vilagositak fel s ennek erodmenyeiben jelentek be az ugy, hogy nevszerint ők es hany negyszőgől területek bovesztese valtozkozak. Ugyanezen mozgalomnak a maga hatasokroen leendő partolasara a vármegyei gazdasagi egylet is felkeltetett. Szepen mozgott eredmenyekepen ő1 szekely kisgazda ajankozott összesen 21 hold terulettek az 1900. ev tavaszan leendő bevetésére, ők reszere vármegyénk iparfejlesztő bizottsaga Foldmivelesugyi Miniszter urnal törtent ismetelt közbenjarasai es felterjesztesei alappan nemesak a szukseges 2300 kilo orosz vetőmagvakat, hanem abocsatasa, de az is kiszaszőltetett, hogy Füredy Lajos kassai lentermelési szaktanár kiküldesével az illető kisgazdak a lentermeles minden fázisairól szakszerű oktatast nyerjenek.

Az 1900. evi termelesi eredmény beigazolta azon várakozásokat, melyek a vezető tényezők részéről ahoz hehaviomoszodott, hogy vármegyénknek különösen ilyen talajai biro magasabb fanszinjai, melyek igen nagy kiterjedessel birnak, egyenesen predestinalják vármegyenk lakossagát a lentermelésre s a szaktanár szavaival elve, vármegyénk a lentermelésnek valosagos hazaja.

Még mindig egy nagy akadályval kellett azonban küzdeni, mely, mennyiben a termelés elhatarozása nem sikerül, az ős szepen megindituott akczionak eredmenyei veszélyeztetnek volna. Es ez a lenmag szerzese körül fennálló nehézségekben rejlett.

Az egész kezdemenyezésnek tulajdonképeni czélja ugyanis az volt, hogy ezen igen jól jövedelmező termelesi ag megvalositasaval vármegyenk szegyenszerű szekely lakossaginak az eddig nehezen értekesitheto területei utan is kellő bevétel biztositassak. Ez azonban csak ugy volt remelhető, ha a lenmek bevátlasa itt helyben eszközöttetik. A legkedvezőbb feltételek mellett telep ugyanis Szepes-Olaszban mintegy 700 kilometer távolságra volt s igy a szallitasi költsegek az abbol varhato tiszta jovedelmet majdnem teljesen elemesztettek volna.

Ezen kiszamitany indituta vármegyenk foispanjat arra, hogy most mar egy lenbevátlo es sikeszito gyaranak ezen vármegyeiben leendő felallitasa irant a targyalasokat Foldmivelesugyi miniszter urnal szemelyesen es ismetelszer tortent eloterjesztesivel megindituta.

Miutan azonban a gyár felallitasat szukszegszerűsegmeg kellett eloznie annak, hogy a gyár fennallasahoz szükséges minimalis len-quantum biztositva legyen: a mar megkezdett akcziot meg szélesebb alapokra fektetni, meg tobb gazdat termelonek bevonni kellett.

A lentermeles elonyeinek ismertetesere felkeltetek tehat — a hatósági tényezők ujabbi bevonasatol eltekintve — az összes vármegyebeli papok, tanitók; helyi lapokban ismertetes jelentek meg tajekozato czikkek; mindezeken felül, Füredy szaktanár, a lentermelesnek ez a valodi apostola, 1900. ev december havaban a vármegye számos községebe megjelenve, a gazdakat ismertetes es felvilagositas czeljabol tartott, nepies ismertetesecket adott elő, hogy ez altal az érdeklődes a legszélesebb rétegekben is felkeltessek. Ezekkel egyidejűleg pedig kibocsattatak az alarasi irok, melyekben a jegyzők felszólitottak a lennek 8 éven at hianyos szamu holdakban lenő termelesere nézve kötelező nyilatkozatok tetettek.

Foldmivelesügyi kormanyunk részéről ezen nagyarányu mozgalom iranyabol fogva nemesak a legmelegebb erkölcsi es anyagi tamogatasban, de a kivánt erederes szempontjabol a lehetőség legszélesebb hataráig menő kedvezmenyek is megadatak. Vármegyénk foispanjanak firadhatatlan szamara bizzatlna tehat, mely különben az iraszkodas hianyaban ugy szolvan nem egyszer nyert magasabb helyről elismerő méltatast, — ki tudta eszközölni azt is, hogy a lenkikészitő es bevátlo telepnek Udvarhelymegyeben maganvallalkozó altal, de tekintelyes allamu segely es kedvezmenyek mellett leendő felepitese eszméje allandóan felszinen tartassék, sőt a megvalositás hivatolyabb valoszinűbbé tétessék.

Midőn pedig az 1901. ev elso honapjaban a megelőző 1900. evben kitűzött lenbevátlasra vonatkozólag azt adhig is mintegy 150 hold lett a lentermeles czeljaira biztositva: Földmivelésügyi minister ur ő nagymeltósága Kozy József miniszteri osztálytanácsos ur vezetése alatt egy bizottsagot kegyeskedett Székely-Udvarhelyre kiküldeni oly czeljabol, hogy ez a helyszinen az alart erdeklettekkel, valamint a saint a megjelent Fiedler János weekeldorfi lakos gyárosat tárgyalaba bocsátkozzék s a gyár letesitesenek mikentjere nézve előterjesztest legyen.

Ezen tárgyalás a jelzett nagyszámu erdeklettek részvétele s vármegyénk foispánjanak elnöklete alatt Szekely-Udvarhelyen a vármegyehaz nagytermeben 1901. evi marczius havanak 19-ik napjan meg lett tartva, s ez alkalommal a gyarossal a gyaralapitás feltételeire nézve az előzetes megállapodások sikeresen lefektettettek s vármegyénk foispánja a kerdes fontossagahol athatott tagok elenk lelkesülése közben hirdette le a kedvező eredmenyt.

Foldmivelesügyi minister ur az 1901. evi aprilis hó 10-en 21920. sz. a. kiadott rendeletében értesitő a vármegye foispánjat, hogy a telep letesitesét előkészítő erteketesen reszt vett kiküldöttei jelentesőbol arrol szerezvén tudomast, hogy a lenkikeszitő es bevátlo telep letesitesenek es a termelő gazdaközönsége reszeről tett biztositasok tekinthetők, s a lentermelesnek felkarolasa erdekeben a telepnek meg ez ebben felépítése kivánatos. A tervezett telepnek a lentermeles felkarolasa es erdekeben a vármegye közgazdasagi viszonyaira valo kiterjedt kor ket hatasa szempontjabol tavalyi fontossagával fogva es-ideg hajlandonak nyilatkozott a telep felepitesét a maga reszeről is megjelelő támogatassal előmozditani. Ennek erdekeben a vármegye foispánja a gyárosnak jelenlevő megallapitasa iranti tárgyalasok folyamatba tetelere s egyutal Füredy Lajos szaktanart a lentermesztésnek nagyobb arányokban megindulasara való tekintettel a lentermelőknek a vetes kérdő lapjai szetosztasara es April 15-ig kezdődő 3 hétre vármegyénk területere kiküldötte.

A gyártelep helyének megállapitasanal első izben Székely-Udvarhely város jőt kombinacióba. Indokolta tette az illető helyi viszonyok, az, hogy a lenmagnak tulajdonképeni vid ke a ket Olahfalu, az oroszhegyi es sövidelő fenstokok, hosman a torm-szinűmy Székely-Udvarhelye, mint term szetes központja legkönnyebben a szallitasban bo. Ezen kivulabban azonban nem volt sult meg azon okból, mert a gyáros egyfelől a kedvezőbb elhelyezkedes viszonyok, másfelől a vasuti fovonalhoz valo közeleg folytan inkább Székely-Keresztur közsegel tartotta alkalmasnak. A felajánlott kedvezmenyeket az gyárosnak birtokat meg, a Székely-Udvarhely vidéki termelők erdekeinek megovása czéljabol azonban azon hozzaadassal, hogy ezen vidékenek lenmesztemenyei csak deczára Székely-Udvarhelyre kuldetnek szállitatnak s a gyár czéljabol a gyár raktárt epitteti s a beszallitott termesztmenyeket Udvarhelyen átvenni köteles.

Következik most már a tárgyalások megkezdése a gyárossal, a felajánlott feltételeknek megállapitása, s lenkoró átvételi árának meghatározása s általában az e czélbol kötendő szerződési pontozatok megállapitása iránt, másfelől Székely-Keresztur nagyközsegel, a telep részére szükséges épületekre vonatkozólag.

A Fiedler János gyárossal kötendő szerződés pontozatainak megállapitása, különös fontossagánál es messze terjedő eléretesénél figenjől természeténél fogva, igen sokat foglalkoztatta vármegyénk foispánjan. Szemelyesen es hosszabban tárgyalta azon czélbol, hogy ő fennt a foldmivelesügyi miniszer eriumban is, ő Nagymeltósagának, az ügyosztály vezetőinek es a gyárosnak jelenletében s fáradozásnak eredménye lett azon alapvető szerződés, mely folyóvezetésben megtetett marczius havanak 1901. evi szeptember hó 14-en 23744. szamu rendeletével nyert jóváhagyást s a mely a lengyár felepitesét jogilag most már bevégezt ténnyé tette.

Hogy ezen szerződés lérejöttetett, azt első sorban

---

[1] Pauler M. N. T. I. k. 590. l.

[2] Monogr. 201. l.

[3] Hunfalvy Olahok tört. I. 398. l.

[4] U. o. 299. l.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

földmivelésügyi miniszter urnak kegyes jóindulata, székely népünk iránti állandó figyelme és érdeklődése tette lehetővé, azzal, hogy a lengyár folyóirat kölcsegének részére fedezésre 5000 corona s ezenkívül az egész szerkezet tenyészhely felhasznál csegy egyharmadrészét, 30,000 korona maximális összeg erejéig, tárczája terhe alámegelyjegy adómanyzni kegyeskedett.

De nem ónbaló meg az elmaradt Székely-Keresztúr szépkönyv-ügyben az igazságszolgáltató sem, mely szükös anyagi viszonyai közöttt sem riadt vissza attól, hogy a lengyár részére szükséges ügyeket biztosítsával Udvarhelyármegye lakosságának rendkívüli anyagi elnyomott tegyen elérhetővé.

Köszönettel tartozunk azonban Fiedler János gyárosnak is. Az ő tartózkodó szerénysége és előzékenysége sohn sem mutatta, hogy ő tulajdonképeni másik szerzői fél, hogy ő az ügyrendszer és vezetőszerep gyanúi egyedül kiteve van, — hanem a tárgylassok minden fázisában minden törekvése oda látszott irányozottnak lenni, hogy megvalósítassék az, a mi ezen vármegyére előnyös.

Ez a lengyár létesítésének története. S ha van a vármegyében, ki abban nemes eszméinek megvalósítását látja, s ha van, ki fele a szegényseggel küzdő székely nép szivébő erőd köszönte iranyul, s ha van, kinek tőrtelenül szívén munkásaga ezrek és ezrek boldogítását segítette elő: — ugy ez nem más, mint vármegyenk szeretett főspánja — Holaky Arthur ur.

Ezután a róm. kath., ev. ref. és unitárius lelkészek folszentelő beszédei következtek, mire végül Holaky Arthur főispán a gyáros köszönetét tolmácsolva, a szép és lekekmelő ünnepélyt bezárta. S fellangozó szivü a leendő szebb jövőt tanitók ajkáról a magyarok legszebb imáju listen-áldd meg a magyart!

Az ünnepély végével Fiedler János gyáros szives vendégszeretettel látta vendégül a megjelenteket, hol hárafságos áldomásozás közben soroltak fel az érdemesek érdemeit. Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszternek a következő táviratot küldöttek:

„A székelykeresztúri len-gyár megnyitása alkalmából egybegyűlt székely gazdaközönség hálás érzelmekkel és köszönő lelkesedéssel üdvözli Nagyméltóságodat és köszöni Nagyméltóságod atyai gondoskodását".

A lengyár tehát működésre készen áll, sőt dolgozik is a már, tájon segitsel, magyarok Istene, hogy fölmivelessel foglalkozó székely népünk fáradságos munkájara áldást hozzon s annak gyümölcsét az idők végtelenségéig megteremje!...

A letesites körül munkálkodott nemes kebliü hazafiakat pedig serkentse ujabb alkotások sikeres keresztül vitelére!

Közmivelődés.

Értesítés. A homoródvideki tanitó kör t. tagjait valamint az érdeklődő t. közönséget értesiteni kiránom, hogy rendes gyűlésünket f. évi november hó 21-en Zsomboron tartjuk meg. Az e gyűlésre vonatkozó tárgysorozat a már kibocsátott köleleveiekben közzé van téve. Oklánd, 1901. nov. 7. Bedő József, jkori elnök.

Hitelügy.

Vettük és adjuk a következő sorokat: Tek. Szerkesztő Úr! Besces lapja 44-ik számának „Hitelügy" czikrovatában — bár fentartassal közöltve — egy intézetünk jó hirét sérto, rosszakaratu közlemény jelent meg, mely szerint ugy a közczélon egy ez varatlanul nagyobbmennyiségű valló-kölcsönt mondunk fel.

A tény az, hogy összes clienseink közül, egy községben, bol mintegy 40 ügyfeink van, 4 gazdaközség, kik kölcsönöket egymásnak girálnak 1100 korona tartozásukat, egy-egy megszüntetésére, hogy tőlünk adhatói tőkeket tulhasadó kölcsönökre szedtek fel, kiknel tehát kölcsönünket vesszőjesztettek latuk, figyelmeztettük, hogy gondoskodjanak valójok törlesztésről.

Nincs tehát ok soma f'ön magyarázgatnem s semmiféle magyarazatra, mert az, hogy egyik-másik adósnak felmondanak, minden lelkismeretesen vezetett intézet eleiben előfordulhat, illetőleg elő is kell fordulnia, ha csak az intézet igazságszolgáltatása a saját intézmenyt megkarsítani. Székely-Udvarhely, 1901. nov. 8. A zalog-kölcsön intézet igazgatósága.

Iparügy.

— **Az ipari kisnyelés** és ügyeti level-zés ingyenes oktatásara letesitett tanfolyam e hó 6-án este kezdetet vette és 8-án volt a masodik eloadas az állami szakiskola elméleti tantermeben. Spatler József szakiskolai igazgató 2 órát adott el Dr. Illés Béla mely a diákokat a tájékozódásnak, erthető magyarázatokkal kiszerint a gyakorlatilag is bemutatott példákat. Iparosaink már is tömegesen jelentkeztek csebecsülésszavukkal kölcsönösen magunk a tanfolyam végig hallgatásra. Ezzel tehát kezdetet vesszi a hazaba irantit hajtandóság a nagy a reményünk, hogy mas tárgyu eloadasok is következnek az ajányozó ismeretek körébol. Eddig: Bendek Geza czipész, Dozsy István ötvös, Jakabos Miklós szabó, Nagy Ferenczz czipész, Kesznárky Mór szijgyártó, Sódos János czipész, ifj. Kallay József czipész, Kassai Béla szijgyártó, Krausz Gyula czipészszed, Nagy János czipész, Imecs István czimalda, Urmósi Árpád szabósegéd, Gyemant Károly könyvkötő, Bacsó László szabó, Schwarzenberger Ferenczné szabónő, Gabos Attila czipész, Papp István szabó, Katona János szabó és Tibád Péter fazekas jelentkeztek a tanfolyamra.

Különfélék.

— **Szemelyi hir.** Kuncz Elek kir. tankerületi főigazgató e hó 6-án varosunkba érkezett a helybeli kőzepiskolak hivatalos latogatja.

— **Kineveresek.** A belügyminisztérium ideigenes vezetésével megbizott m. kir. minisztériumi segédtanácsnok a kereskedelmi anyakönyvi kerületbe Dombi Geza tanitót, a zetelaki kir. Sebestyén Mózes közs. főjegyzőt, a szentimrelaki Ukri Antal anyakönyves helybeiseket, hogy az ő vezetésenek a házassag anyakönyvezetésével és a házassagkötésnel való közreműködésel is megbizta. Végül pedig a szentersebeli anyakönyves helyettes hatasáterét a házassagi anyakönyv vezetésre és a házassagkötésnel való közreműködésre is kiterjesztette.

— **A homoródalmási postahivatal** folyó hó 2-án ismét megkezdte működni.

— **Illéseretly.** A legutóbbi illéseretly, melyet f. hó 6-án Dénes Ferenczné és Szabó Gábornné rendezte, mint előre is remélnik kitünően sikerült. A programm mindössze tombola jatékból, confetti, serpentin és vilagpostahol volt összeállítva, a minden különösebb minor nélkül. Az estely megs egyet volt a czékelyfelsebbnek s szinte csaladias jokedvben folyt le. Mondhatni, hogy jokedv uralkodott az estelyt követo tánczban is, mely csak a keso ejjel oszlatan ert vegel. A közönseg kiszamitva nagyon meg volt elégedve a vala hagyna hatra, de reméljük, hogy a rendezőknek sikerülni fog hasonló kedélyes estekkel felebresztani az erkedőket uri közönségunk e regi es mindig kedvelt mulatsagi helyen.

— **Vármegyei tisztujitás.** Tudvalevőleg a folyó évben telik le vármegyei választott tisztviselőink mandatuma es történik meg az alhalmos tisztujitas. Erre nézve a mozgalom mar megindult s hogy a valaszlas kelő tisztviselőinkre nézőtt es az utalhatos ohajtanak megfelelő legyen, e hó 16-án d. u. 4 orakor a vármegyeháza kistermeben értekezlet lesz.

— **Carmellini,** a hires bivesz, ki Magyarországon es a külföldon mint kiverekedt erő el nuvezes alakitasával — varosunkban a Budapest-szálló nagytermeben mar két eloadast tartott. Mult vasárnap es kedden nem nagy, de elokelo közonseg eloot mutatta be riitas ügyeseget, amelyet — batran mondhatjuk — oszzes bivoszarsai közott talan egyedül all. A közonseg mindvegig lekötott figyelemmel szemlelte ugyeseskedjeuseebb mutatványait. Igazán megerdemelte volna a nomegseeb latogatast s mindenki ezak sajnalhatja mulaszitasat, mely egy valodi ritkaszeres eloadastol fosztotta meg. Ma (vasárnap) este Carmellini utolsó eloadását tartja meg a Budapest-szálloban. Ajánljuk közönségünk figyelmebe.

— **A székelyudvarhelyi ref. egyházi értekezlet** szokásos felolvasó estelyét 2001. ev nov. 17-en d. u. 5 orakor a ref. kollegium tornatermeben tartja a következő tárgysorozattal: 1. Gyülekezeti ének. 2. Elnöki megnyitó. 3. Szavalat: Tod Bálint a. m. ref. tanár. Eloadva a prof. vegyeskar altal. 5. Felolvasás: Tartja Szabó Árpad tanár. 6 Ének: Eloadja a prof. vegyeskar. 7. Szavat: Csányi Aurel VII. gymn. oszt. tanulo. 8. Zárószó és gyülekezeti ének.

— **A polgári önképző** holnapi (hétfő) illeresestelyet Jakabos Kata, Bartok Anna, Pál Gyula, Rozs Antal rendezik Szilágyi Albert dr foreadtaskal az tanar felszolnas, Berkeczi Rózsi czimbalomszólót jatszik, Balázs Ferenczz mandolinszólót ad elő, Dr.zsi Kata ifj. Lanyi Imre es Czikl Albert szavalnak.

— **A város kölcsöne.** A belügyminiszter megengedte a varosnak, hogy a közbirtokosságtól kölcsönözött 300,000 koronan felül 150,000 koronat az apróbb adósaiok kölcsönjeire már most felhasználhasson.

— **Halálozás.** Gyasszologo lang a varosunkban. Adam Domokos nyug. bőzöd korjegyző s hó 8-án ellalt. Adam Albert vm. th. főjegyző tesivérsonyjut gyászolja a szomorú hírt.

— **Az Erdélyi Kárpát-Egyesület** (rövidítve E. K. E.) folyó hó 10-án tartja evi kozgyulest Kolozsvart. Ez alkalomboi a valasztmany neveben Harino Rezso főtitkar legrészletesebb jelentesen számolt be az egylet mukodeseiről. E jelentesbol mi is közlünk kivonatokat.

— **Szasz tarsadalmi körök Szekelyföldon.** A „Magyarság" nas kovetkezőket irja: „Az erdelyi szasz nagy ugy latszik tervezgeti lepesenkent a szekelyfoldon. Az utolso ki esztendo alatt a Szekelyfold minden nagyobb közseguben es varosaban kiesiln szasz-telepek keletkeztek. Kőszőr 2—3 iparcsaladi, azutan 2—3 kereskedő, 4—5 vendeglő, egy mereski, egy arvaszek, egy gyógyszertár es végül egy ugyved telte at az kli ujrei eszrevetelnil a szekely varosokba. Tarsadalmilag elszakadva a magyar tarsadalomtol ez a szasz ujsag tiere feszaporodott es ezalatok szama, külon kort, kaszinot alkitanak es ugy latszik legutobb Szekely-Udvarhelyen (?) is. Illismegalakulta szasz tarsadalmi kor. Szovat a nemzetisegek szervezkedesel szemben. Vajjon fölbeszeli-e ez a tarsasag a szandergesebol?" Hogy nalunk szasz tarsadalmi kor alakult volna, arrol tudomassal nem birunk s epen azert kiváncsiak e hireszett, hogy azok, akiket erint — megszerfoltosseik.

— **Varosunk képviselőtestülete** e hó 6-án Szakáts Zoltán polgármester elnöklete alatt tartotta meg rendes közgyűlését. Tudomasul vettek a virilisek jövő evi a vagtasi bizottsag a varoshoz javaslatait a vagatasi bizottsag tecendőre vonatkozolag. Egyszerűen tudomasul vettek, hogy a földmivelésügyi miniszter a tvb. allatorvosnak a vagatasi bizottsi teendők vegzeset megengedte s utasitottak Kassay Albert dr varosi orvost a vagatasi bizottsi teendőkre es szakfőszemelzetre szovolo jelentesre. A tisztviselők ikszteesa nem hajtandok emelni, sem a varosi mérőoki allast nem rendszeresitik. A jövő evi kölcsegvetest 332138 K 28 f szakszlet, 338335 K 27 f bevetellel es 2202 K 01 f illetőleg 6202 K 01 f hiany mellett szazalekos közig. potlado kirovasival fedosnak elfogadtak s igy 110 K 99 f felosleget allapitotak meg. Elöterjesztest tesznek a kereskedelmi, miniszterhez, hogy a varosunkban megallapitott allami kereskedelmi tanfolyamot kötelezettseguek tekintsen el. A varmegye kozigazgatasi „Kegyelettaxa" reszere a bethlenfalvi varmal levő telekbol 1000 negyszőlőt atengednek s ebbol 100 negyszőlőt a varosi kertmal vamasz epitese czeljabol kiszakitanak. Az epitesre szoruloknak fogjak a varosi kertmal levő uj hasz helyet kiosztnek. A bekebelezesi okmany alairasival polgarmesteri megbizzak. A varosi iskolaszket ujra megvalasztjak. A szegenyalapot a zalognazas es a tőke felosztast az Udvarhelymegyei Takarekpenztar kezelik el a jövő evre. A varosi tanitoknak gyulesek alkalmara napidijat szavaznak. A Ferenczrendi szerzetnek a kaszarnya melletti helyet 2000 koronaert hajlando a varos megvenni.

— **A farkasok** Etéd környekén nagyon elszaporodtak s a vadászmokkal egyetemben sok puszitast vittek veghez mar eddig is. A hivatalos hajtovadaszat sürgős eszközöl ugy kivanatos.

— **A Székely Egyesület** Budapesten e hó 2-án delután 4 órakor választmányi ülest tartott Bedő Albert elnöklete alatt. Ennek az ülesnek legfontosabb tárgya az egyesület tulajdonát levő marosvásárhelyi székely muzeum ügye volt. A marosvásárhelyi kamara meg akarja szerezni az épületet hivatalos helyiségnek s az egyesület választmánya hajlandó is az eladásra, annak a kikötésével, hogy a kamara az épületben állandó munkaraktárt tart. szekelyföldi iparterméknekből. A kamara 20.000 koronát ajánlott fel s a választmány ugy hajlandó is átengedni, sőt a muzeumtól azokat a tárgyakat, melyek iskolának valók, ingyen adja a marosvásárhelyi ipari szekolakhnak. Ezen az ülesen jelentette be Benedek Elek titkár, hogy Csikmegyéből és Háromszékmegyéből beérkezett a eseloddjra kiirt pályázatok. Az egyesület ugyanis e két megyében 10—10 negyszer negyszen koronás pályázatot tűzött ki oly cseloddat jutalmazásara, kik mindig a varmegyéjüken laktak. A beérkezett pályázatok megvizsgálásara a választmány Benedek Elektet, Gaal Mózest es Szőcs Andrást kerte fel. Tobb kisebb jelentőségű fontosabb ügyek megvitatása utan lett munkanélküli székely iparosnak 25—30, kotónek pedig 30—40 korona segitséget szavazott meg a választmány.

— **Tanitói jubileum.** Szép es meghato ünnepély nek volt szinhelye — irja tudósitónk — folyó hó 2 an a felsőrákosi unitarius templom. Itt tartotta a David Ferenczegylet felso-fehérvari fiókja ősz rendes közgyuleset. Ezen alkalmat hasznalta fel a helyeli egyházközseg s más tisztelők es barátok ezen alkalom a r e n e z i Lajost, ki a derék közsegben 40 éves tanitói pályát a legrazatabb hűsséggel es köztiszteletel altal kornyezve fuhotta meg, egy az ő tisztelelere rendezett jubilaris ünnepélyen lepek meg illő szeretettel es czinkota varazsolt egy szép s küzdelmes pályat s elonkbe tarta azokat az eszközöket, melyeknek segitségével egy nepert elő tanito munkathatja azoknak boldogasat, kik reá vannak bizva, s ez az, mikent mindjart bizonyitekul volt annak, hogy a hiv munkast tiszta szeretet es tisztelet kornyezi s sokaknak halaja kiseri pályajan. Latuk a tanitó az iskolaban abc-es könyvvel a kezeben, latuk latni az ebben mint szelemi vezerej iskolai pódiumelőtt nepe eloot járni es latuk jó s hasznos tanacsaival mindeneket boldogitani. Latuk a tanitóvanyok ragaszkodast a szeretet tanitóhoz s a nép halajat a tiszta lelkű ember irant. Latuk a tisztelők es barátok szivenek öszinte megnyilatkozasat a mindig evidam kedélyű „Ferenczi bácsi"-val szemben. Szóval sok mindent latunk, a mi e lélekre nézve nem csak gyönyörüségre, de tanulsagul teljes is. Egy ilyen ünnep nem csak az ünnepelt elismerés, hanem hatalmas inditoja ditas mindenknek a kötelessig iskolamestere teljesitesére. Nem czélunk az ünnepélynek lefolyasát részletezni, a tisztelő küldöttseget külön-külön bemutatni, csupan elismerésnek fejezzük ki a derék közsg e nagy ünnepelt vezető a David Ferenc-egylet nevében ennek köszönt inant, hogy az igaz érdemet egy egyszerű, szerény tanitóban is meglátták s ezt elismerésukkel kivantak jutalmazni. Az erdővidéki tanitó-egylet ünnepe kezdete volt ugy, ha egyik legfontosabb tagjanak a legelső jegyzője is volt, e tanulsagos ünnepen nagyobb reszevtett mutatott volna. Az ünnepelet volt tanitóvanyai s a David Ferenc-egylet tagjai diszes emlektargyakkal fogtak meg; gyermekei pedig a nepen a kolozsvari unitarius fogymasiunnal 1000 koronas alapitvanyt tettek. Ugyanesak ez alkalommal adta át szep beszéd kiseretben Osváth Gábor esperes azt az okmanyt, melyben az unitarisok egyhazi fóltanacsa az egyhaz körül szerzett erdemes munkaja elismerese czimmel tüntette ki. Üdvözlettket küldöttek: Ferencz József püspök, Daniel Gábor nv. főispán, Sándor Mózes tanfelügyelő, Boros György tbszl. tanar s meg szamos mas a Magyar Szemle reszeről is a legszebb es legszivesebb ohajjuk, hogy az Isten Ferenczi Lajost mostani es szegsebben, vidam kedélyhangulatban, munkabirasban meg hosszas időig eltesse.

— **Szasz tarsadalmi kor.** Vettük es adjuk a kövt. lekező sorokat: Meghivó az udvarhelyktói David F. fiókegyletnek, a homoród-ujfalvi unitarius templom es torony 100 éves jubilaris ünnepélye alkalmabol, ezen egyházközseg f. evi november hó 14-en tartando közgyulesenek a tárgysorozat: 1. Ima es ének. 2. Beszéd tart t. Vaci Albert kanos—udvarhelyi lelkesz. 3. A gyülés megnyitása s az ekka. üdvözlése a David F. egylet neveben Sandor Gergely elnok altal. 3. Az ekka. üdvözlése az egyhaz neveben t. Kovacs Sandor esperes ur altal. 4. Alkalmi beszed az egyhaz multjaról, irja es felolvassa Tihald József helybeli lelkesz. 5. Alkalmi köszönetnyilvanitas. Demeter Dénes lelkesz. 6. Az unnepely beszedes az elnok altal. Tudvalevőleg az Az unnepely delutan 3 orakor fogja megtartani azzoltik. 9 orakor az iskolban valasztmanyi ules, melyen a tagok megjeleneset az elnokseg tisztelettel kere. 9) Az egyes szamok közöt egyhaz es mukaszeretet czimen Tihald József helybeli lelkesz, Gergely Kolos lesz, ki reszeletesen a helyeli puphoz bejelentik. d) A David F. egylet perselye, kegyes adomanyok elfogadasara, ki lesz ideo. Ders, 1901. oktober hó 22-en. Sándor Gergely, elnok.

— **A városi közbirtokosság** e hó 24-en d. u. 2 órakor a tanácsterem nagytermében rendkivüli közgyűlést tart, melyre az egyes birtokosok ez utton is meghivatnak. A gyűlés egyedüli tárgyat a hatáparaszton berének megállapitása és kiosztása képezi.

— **Cserdapásztorok** szerezhetik, aki arra vallalkozni akar, Székely-Udvarhely varos közbirtokossága elnökségénél. Egész evi ber 200 drb marha után 300 koronaert es az ujonnan felfogandó borjuk, a kiadóhelyeken fohlandó „kosar" hetenkénti forgatásáert pedig minden egyes alkalomnal 2 korona jár.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szó 1 fillérert, valamint beltérjet s filler ert kiszámitva.

Jó és olcsó szenet es czinegeborok szekely Udvarhelyt Szabó Ferenczné kereskedőnél kaphatók.

Kitűnő 1 hectolitor 200 hectolitereig 18—19 forintjaval Balavásaron dr Horsch Jakabnal.

Olcsó butor. Hat szek es egy diván eladó. Erdekeltek Kolcsa Gyula kőcsigyártónal, Kossuth-utcza.

Valódi bort vamai szarok kepesel Szegyártó Szekely Sándornál szekerszerkesztőnél szekely-korcsmat.

Ének- es zongora órákat ad leendő tanitványoknak egy ének-tanitónő. Czim a kiadóhivatalban.

Közgazdaság.

Szám: 90.901. Iparfejlesztő bizottsági. **Felhivás** Udvarhelyvármegye lentemelő gazdaközönségéhez, Vármegyénk területén a lentermelés, az eddigi kiséretlek kedvező eredménye folytán és a székelykeresztúri lenkikészítő telep lélekzése következtében, évről évre láthatólag a jövő 1902. évtavaszán nagyobb mervben fog folytatatlani. A lentermelő gazdaközönség érdeke megkivánja, hogy a jövő évi tavaszi veteléseznek szükséges csiraképpes lenvetőmagrol idejekoran gondoskodás történjen. Minthogy a gazdaközönség egy része az idei termesből saját termesű lenmaggal rendelkezik ugyan, de kérdes: vajjon ezen saját termésű lenmag néhány helyen az idei rendkivüli esős időjárás következtében nem vált-e csiraképtelenné? ennélfogva iparfejlesztő bizottságunk alkalmat kivan nyujtani a gazdaközönségnek a saját termésű lenmag csiraképességének szakértő szemle utján leendő megállapitására oly czélból, hogy a netalán csiraképtelenné vált lenmag csupán olajgyártásra használtassék, mert az ilyen lenmagnak jóhiszemu elvetése a jövő évi termés sikerét kockáztatná és a gazdák káros ösdasát eredményezné. Ennélfogva felhivjuk saját jól felfogott érdekükben magukat a lentermelő gazdákat, kiknek saját termésüi lenmagjuk van, hogy ebből legalább három decziliternyi mennyiséget minta gyanánt zacskóban lepecsételve, a tulajdonos nevének és lakhelyének pontos feljegyzésével, az Udvarhelymegyei Iparfejlesztő Bizottságnak Székely-Udvarhelyre legkésőbb folyó évi november hó végéig küldjék be szakértői megvizsgálás végett. Az iparfejlesztő bizottság a beérkezendő minta-magkülönmenyeket csiraképesség tekintetben külön-külön fogja folyó évi december hóban Eördy Lajos lentermelési szakmunkát kirendeltjével megvizsgáltatni s a vizsgálat eredményéről mindenkik beküldő magtulajdonost külön-külön fogja értesiteni oly czélból, hogy azok a gazdák, kiknek lenmagja vetési czélokra netalán alkalmatlannak találtatnék, idejekoran gondoskodhassanak csiraképes jó vetőmagról. Iparfejlesztő bizottság nevében: Sz.-Udvarhely, 1901. november 6.

Hollaky Arthur főispán, elnök.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesülettől. Sz. 221—1901.

Meghivó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület f. hó 28-án d. u. 2 órakor a vármegyeház nagytermében

rendkivüli közgyűlést tart,

melyre az egyesület tagjai, a községi elöljárókat, a körjegyzőt, lelkész, tanitó urakat, szomszédmulatókat, kiknek hivatása a népet vezetni, kik szocziális kérdések iránt, — mely kérdések helyes megoldásatól függ a társadalom békéje és jóléte — erdeklődnek, tisztelettel meghivjuk.

Tárgysorozat:

1. Az 1900-ik évi XVI. — a gazdasagi munkas segélypénztárról szóló törvény ismertetése es azon módozatok megallapitasa, melyek szerint ezen, a kis existentiák jóletét elősegitő törvény az ujonnan megteremtendő lakóinak minél nagyobb tömege lenne részesitheto.

2. Az egyesület módositott alapszabályainak ismertetése es az ujja alakulás módozatai felett való tanácskozás.

Székely-Udvarhelyt, 1901. nov. 1.

Az elnökség.

A gazdaközönség figyelmébe.

Heremagot minőség szerint, a **legmagsabb árban** bármily nagy mennyiséget **veszek.**

Burgonya télire eltartható, legjutányosabb árban kereskedésemben minden időben kapható.

Gál János.

Szerkesztői üzenetek.

Tanitógyiles. Torhátsy miatt jövő számunkban közöljük. Ny. E. Nagyszalonta. Szivesen megirjuk, hogy szerkesztőnk m. t. olvasóinak a fölénk. hogy azoknak közöse szám. a szemlő „nüve"-ikkel nem kedveskedhetünk s igy kényszerül vagyunk előre is azok kiadásáró orvakoni. Kolozsvár. Ugyan ezt irtuk-ert s meg a tübbiert sem szoktunk „ajánlasnak" a szerkesztőnek szám. Szerkesztő szerint arra ugy vélekedik, hogy a rendesen nines elég pénze, ugy tehát munkatársaink önzetlenségében bizunk tovabbra is, akik nemhogy anyagi javakat irvanak, de ugy szólva, de — a szerkesztő szerint, mint szolgálat szerencsesek vagyunk — inkább még előfizetőnk lapunkra.

BETEGH PÁL,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Hivatalos rész.

Kimutatás az erdőbirtokosok által az 1901. évben szén eladásra bejelentett famagyakról.

B) Fenyőfák.

1. Lucz fenyő.

1. M. kir. főerdőhivatal Lipóvár 4600 kg. egységár 1 K 80 f. 2. Br. Révay Gyula erdőhivatal Kis-Selmecz 400 kg. egységára — az ár csak kétszer lesz megállapitva. 3. Volt urbéresek Háj 20 Hl egységár — 4. Volt urbéresek Csermonse 10 Hl egységár — 5. Volt urbéresek Szekelos 15 Hl egységár — 6. Volt urbérek A-Stubnya 15 Hl egységár — 7. Volt urbérek F-Stubnya 20 Hl egységár — 8. Volt urbérek A-Tuscsek 10 Hl egységár — 9. Volt urbérek F-Tuscsek 15 Hl egységár — 10. Volt urbérek Szépkopa 20 Hl egységár — 11. Volt urbérek Pipkopa 15 Hl egységár — 12. Volt urbérek Kisfalu 15 Hl egységár.

A luczfenyő tobozt hajlandok alku utjan eladni, ha a vevő azát maga termeli. 13. M. kir. erdőhivatal Szamos m. kir. erdőgondnokság) Ócz, u. p. Sveller 400 Hl egység 3 K 20 fl. Tobozokban gyűjtött allapotban. 14 M. kir. kincstár (szomolnok erdőgondnokság) Szomolnok 200 Hl egységár 3 K. Tobozokban gyűjtött allapotban. 15. Gróf Csáky A. Vincze uradalom Csötörtökhely 1000 Hl egységár — 40 fl. Tobozokban gyűjtetlen allapotban. 16. Volt urbérek Kravjan, u. p. Kubach 200 Hl egységár — 50 fl. Tobozokban gyűjtetlen allapotban.

(Vége köv.)

Szám 803—901 főispáni. **Pályázati hirdetmény.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági lemondt folytán megüresedet és evi 1600 korona fizetéssel, 400 korona lakpenzzel javadalmazott és kinevezés utjan betöltendő a szamvevő allasra pályázatot hirdetek. Az 1883 I. t.cz 17 §-ban előirt mindennemű igyszolandó. Pályázati hatarido 1901. evi november hó 30. bezárólag. A pályázati kérvények a kitűzött hataraban beadt es a megjelölt minősitest igazoló okmanyokkal felszerelve hozzam annal inkabb benyujtandók, mert az ezen kesetten vagy hiányosan felszerelve beérkező kérvények figyelembe nem vetetnek. Udvarhelyvármegye főispánjaitól. Székely-Udvarhelyt, 1901. evi november hó 1-én

Hollaky Arthur, főispán.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Știință - BCU Cluj-Napoca.

630—1901. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a budapesti VIII. kerületi kir. járásbiróság 1901. évi Sp. VIII. 656/1. számu végzése következtében dr Pátkay Dániel ügyvéd által képviselt László és társa czég javára Bartha Andor bardoczi lakos ellen 508 korona s jár. évjegy 1901. évi junius hó 11-én fogganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2400 koronára becsült következő ingóságok u. m.: 6 piros-tarka ökör és 4 fehér tehén nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek Z. oklándi kir. járásbiróság 1901-ik évi V. 1867. számu végzése folytán 508 korona tőkekövetelés és ennek 1900. évi szeptember hó 20. napjától járó 5% kamatai, ⅓ százalék valló díj és eddig díszszesen 111 korona 45 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Bardoczon alperesnél levő eszközlésére **1901. évi november hó 19. napjának délelőtti 10 órája** határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az clárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglalták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1901. évi okt. hó 22. napján.

POLLÁK IGNÁCZ,
kir. birósági végrehajtó.

Sz. 1053—1901. körj.

Árverési hirdetmény.

Miután kifogadó a haszonbérlettől visszalépett, alulirottak ezennel közhirré teszik, hogy H.-Szent-Márton község korcsmháza a hozzátartozó melléképületekkel ugyött 1902. évi januar hó 1-től kezdődőleg 6 (hat) egymásután következő évre legtöbbet igérőnek **folyó évi november hó 17-én délelőtt 8 órakor** a községházánál nyilvános árverésen haszonbérbe fog adatni.

Haszonbérleti időtartamra az italmérési engedély haszonbérlő nevére át fog változtattalni.

Évi kikiáltási ár 600 koronában állapittatott meg.

Az árverési feltételek a körjegyzői irodában bármikor megtekinthetők

H.-Szt-Márton, 1901. nov. hó 4-én.

Godra Mihály, körjegyző. **Szabó Mózes,** k. főbiró.

Vállakozó kerestetik
a homeródi borviznek
Székely-Udvarhely városában, már meglévő előfizetőknek, naponként a házukhoz szállitására.
Szekér és korsók átadatnak szállitásra.
A beszállitás és elo-zás esetleg fixfizetésért is kiadatik. Több felnőtt családtaggal biró lovasgazdának nagyon előnyös vállalat.
Bővebb felvilágositást nyujt
Nagysolymosi Koncz Ármin
gyógyszerész, Székely-Udvarhelyt.
Csak kellő biztositékkal birók ajánlkozzanak.

A valódi **pemetefű-czukorka** kék papirdobozokban kapha'ó s minden dobozon a készitő RÉTHY BÉLA aláirás olvasható. Eltérő készitmények mint hamisitványok visszautasitandók.

Könyv- és papirkeres-kedés áthelyezése.
Tisztelettel jelentem a nagyérdemü közönség- és vevőimnek, hogy üzletemet a Koncz-féle gyógytár mellől a Szent-Ferencz szerzet-templom homlokzatával szemben tekyő házam bolthelyiségébe költöztettem át.
Gyertyánffy Gábor.

Uj czukrászüzlet
SZÉKELY-UDVARHELYEN a Főtéren
(Koncz Ármin-féle házban.)
Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy czukrászüzletemet Székely-Udvarhelyt a Főtéren megnyitottam, a hol is naponta friss sütemények, torták, ugymint minden czukrászati czikkek kaphatók.
Eskövőkre, keresztelőkre és min'en ünnepi alkalmakra izletes és szépen diszitett tortákat készitek.
A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradok tisztelettel:
Ernst György

Kiadó lakások.
A főpiacztéren, egy nagyobb utczai 3, 4, vagy 5 szobás, egy kisebb 2—3 szobás, konyhas, emeletes; egy ketszobás földszinti lakás, mindenik melléhelyiségekkel azonnal kiadó és átvehető.
Értekezhetni Koncz Ármin tulajdonos gyógyszerészével.

Épület- és bútorasztalos
Van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy mindennemű az asztalos szakba vágó munkálatokat elvállalok, úgy jutányos áron és szolid kivitelben készitek szobák- és konyhaberendezéseket, gazdasági felszereléseket, épületek padolását, ajtók és ablakokkal való felszerelést, különösen ajánlom remek mivu irószekrényeimet, könyv- és irómanyallványaimat.
Községi jegyzői és birói irodák teljes berendezését.
Jutányos árak, ideiglenes munka!
Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza. (Saját házamban.)
BIRÓ FERENCZ.

Vidéki megbizások is a legnyorsabban teljesittetnek.
Egyszerű levélbeni megkeresésekre azonnali kimerítő tájékozás adatik.
Szolid és felelősség melletti munka.
Épitészek, épitkezéseket és tervezéseket, valamint költségelőirányzatokat teljesen szakszerűen és a kor igényeinek megfelelően legkényesebb izlésnek is megfelelően köz- és magánépületeket teljes berendezéssel elvállal
Vladár Ferencz
épitő vállalkozó
Székely-Ucvarhelyt, Szombatfalvi-utcza, saját házában.
Jutányos árak.
Templom javitásokat, oltártervezeteket s minden e szakmába vágó dolgokat pontosan elkészit.

Halestély! Uj Halestély!
VENDÉGLŐ és KAVÉHAZ
Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy a KÖRÖSNYAI féle vendéglőt átvettem s azt f. évi okt. hó 19-én (szombaton) este
halestély'yel kapcsolatosan
ÜNNEPÉLYESEN MEGNYITOTTAM.
Eddig szerzett jó hirnevem kezeskedik, hogy nagyérdemű vendégeimet mindenkor kifogástalan ételekkel és italokkal fogom ellátni és készséggel kiszolgálni.
A délutáni halestélyeimet jövőre is megtartom. Havi előfizetésre úgy helyiségemben, mint házhoz szállitva a legizletesebb ebédeket és vacsorákat szolgálok.
Szives támogatást kérve, vagyok kész szolgálattal:
SÁNDOR ISTVÁN, vendéglős.

BARTHA ANDRÁS
czipészmester
SZÉKELY-UDVARHELYT
Kossuth-u. 21.
(Zalogház mellett.)
Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a Kossuth-u. 21. sz. (Zalogház mellett) egész ujonnan berendezett férfi- és női
KÉSZCZIPŐRAKTÁRÁT
és üzlethelyiségét.
A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelően készit kellő gyorsasággal, tartósággal, pontossággal, „mérsékelt árak mellett férfi-, nő- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalatain a támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

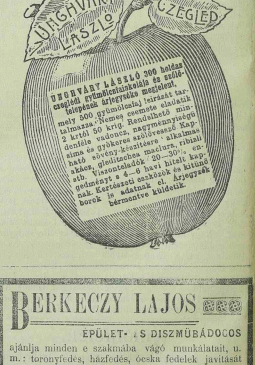

DUNAVÁRY LÁSZLÓ 300 hadágas czegléd czimbalmok és czimbalom-hangok szerkezete és szállitása.
Ugyanott 500 gyönyörű kész czimbalom van raktárban, melyek szerkezete és hangja a Nemes Bandáknak is megfelelő minőségben és szépen van kidolgozva. Kapcsolatban a szerkezetre van a czimbalmok, dulcimerek és czimbalom-hangok szerkezete, valamint a czimbalmok és czimbalom-hangok szerkezete és szállitása a 8—9 havi kitanulásnak megfelelő szakszerű és pontos munkák elvállalása és szállitása.

Az 1899. évi párisi s az 1896 évi londoni egészségügyi kiállitásokon diszérklevellel és aranyérremmel kitüntetve.
Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb körodákban kitünő sikerrel használt külszer a bántó és kiváló gyors hatásu REUMA-SZESZ köszvény, csuz, reuma, ischias stb ellen.
Hatása meglepő, amennyiben gyakran meg a legdühtebb köszvény és csuzrajtámadást is igen rövidszerri bedörzsölésnél teljesen megszüntette.
Egy üveg ára használati utasitással 1 korona, erősebb 2 korona 40 filler.
Szegfű creme szegfű, majolat, mitesser s az arca és kezének minőnememű tisztátlanságai ellen. Finom kötőszert is czélszerűbbel használva. Ára 1 korona.
Szegfű pouder a tenyérek izzadsága s bűzmagasó szagok ellen. — Fehér, rózsaszín s creme szinben, egy doboz 1 korona.
Szegfű logyor a legszebb s legtisztább czégelben tartásban. A szépsége ocsmányszépje, a legokbaná vakiro fenyő sőrcsinos. Egy doboz 80 fillér, legkedve 1 korona.
Szegfű szappan a legkiemelőbb tisztő szappan, kivalló kellemes illattal. Egy darabja 80 fillér.
Haj-elixir a szőrhullás, kopaszodás, legkopa a legkényesebb hajtó megszüntésére szolgál. Egy üveg 3 korona.
Fentiek utánvétel, vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készitő:
WIDDER GYULA
gyógyszerész, sátoraljaujhely.
Főraktárak Budapesten, Török József gyógyszertárában, Király-u. 12. és az Eggerféle „Nador gyógyszertár"-ban Vacza-körut 17.
Helybeli raktár: Solymossy János gyógyszertárában (Kossuth-utcza) és Lengyel Samu gyógyszerésznél
Székely-Keresztúr.

BUTOR
Grünwald Albert bútorkereskedő Brassó, Kapu-u. 47—49. Legnagyobb bútorraktár a Reinhart Fülöp aradi bútorgyárus hirneves készitményei gyári árakon.
30 halószoba 30 ebédlő 50 szalon és több uriszoba barock, renaissance, secessio és önélmet stilben állandóan raktáron vannak.
Nagy választék szalon- és futó szőnyegekben. Párisi, berlini, brüsseli stb. selyem, peluche szövetekben.
Kezeskedik - kitünő minőségért, rendkivili olcsó árak mellett, Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

BERKECZY LAJOS
ÉPÜLET- ÉS DISZMŰBÁDOGOS
ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronytedés, házfedés, ónska fedések javitást utólagos ízesités is. Készitheto minden bádogos munkák, fürdő kádak, bázi czikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.
Az ezután 15 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minél számosabb megbizást kér
tisztelettel:
BERKECZY LAJOS bádogos mester,
Székely-Udvarhelyt.

1958—901. szb. Udvarhelyvármegye sz.-udvarhelyi járás főszolgabirája.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhely vármegye, udvarhelyi járásban üresedésbe jött parajdi körjegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek. Ezen körhöz Parajd székhelyen kivül Felső-Sófalva község tartozik.

A körjegyző javadalmazása évi 800 korona fizetés, természetbeni lakás, 80 korona irodai, 150 korona utazási és 50 korona szolgatartási átalány s a magánmunkálatokért szabályrendeletileg megállapitott díjak.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §-a és az 1900. évi XX. t.-cz. 3-ik §-a szerint felszerelt pályázati kéréseiket **folyó évi deczember hó 30-ig** annal is inkább adják be, mivel ellen esetben a később beérkezett folyamodványokat tekintetbe venni nem fogom.

A választás napja a pályázati határidő után fog kitüzetni.

Sz.-Udvarhely, 1901. november 6-án.

Dr Demeter Lőrinez, főszolgabiró.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Nyomatott a kiadó- és tulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901